

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เกษตรอินทรีย์ และปศุสัตว์อินทรีย์ เป็นกลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาระบบการผลิตการเกษตรของประเทศต่างๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้ง 3 ด้าน คือ สิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างพืชและสัตว์อย่างเหมาะสม ตลอดจนปัจจัยการผลิตที่มาจากสิ่งมีชีวิตที่ไม่มีการดัดแปลงพันธุกรรม ทำให้สัตว์เกิดความเครียดน้อยที่สุด เพื่อส่งเสริมให้สัตว์มีสุขภาพที่ดี หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี สอร์โมนและยาปฏิชีวนะ ซึ่งการผลิตปศุสัตว์ในระบบเกษตรอินทรีย์ก่อให้เกิดสินค้าปศุสัตว์ที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค อีกทั้งยังเกื้อหนุนต่อระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยเป็นการเกษตรที่รวมทุกระบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและปลอดภัยต่อผู้บริโภค

ปัจจุบันผู้บริโภคเริ่มหันมาคำนึงถึงความปลอดภัยของสินค้าจากผลผลิตทางการเกษตรเหล่านี้ต่อสุขภาพมากขึ้น ในการเลือกซื้อสินค้าดังกล่าวจึงให้ความสนใจความสนใจต่อการปนเปื้อนของสารเคมีที่ใช้ในกระบวนการผลิตเป็นหลัก น้ำนมที่ผลิตในระบบปศุสัตว์อินทรีย์จัดเป็นกลุ่มสินค้าที่ผู้บริโภคให้ความสนใจและเลือกบริโภคจากเหตุผลในด้านความปลอดภัยต่อสุขภาพ

จังหวัดสระบุรีเป็นจังหวัดที่มีการเลี้ยงโคนมเป็นอันดับต้นๆ ของประเทศ โดยมีสภาพทางภูมิประเทศและสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงโคนม อีกทั้งยังมีการเลี้ยงโคนมในระบบการเลี้ยงแบบปศุสัตว์อินทรีย์ ดังนั้น จึงได้ทำการศึกษา เรื่องนี้โดยเปรียบเทียบการจัดการการเลี้ยงโคนมในระบบการเลี้ยงตามมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์กับระบบการเลี้ยงทั่วไป เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างของการจัดการการเลี้ยงโคนมทั้งสองระบบ โดยนำมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาและส่งเสริมการจัดการการเลี้ยงโคนมให้เข้าสู่ระบบการเลี้ยงตามมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเกษตรกรรายย่อยต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในระบบการเลี้ยงทั่วไปและระบบการเลี้ยงตามมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์

2.2 เพื่อศึกษาการจัดการการเลี้ยง โคนมในระบบการเลี้ยงทั่วไปและระบบการเลี้ยงตามมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์

2.3 เพื่อศึกษาการจัดการฟาร์ม โคนมตามมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์

2.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของการจัดการฟาร์ม โคนมในระบบการเลี้ยงทั่วไปและระบบการเลี้ยงตามมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การจัดการฟาร์ม โคนมในระบบการเลี้ยงทั่วไปและระบบการเลี้ยงตามมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์ในอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทางสังคมและสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร การจัดการการเลี้ยง โคนม การจัดการฟาร์มตามมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์ ปัญหาในการจัดการการเลี้ยง โคนมทั่วไปและเกษตรกรผู้เลี้ยง โคนมอินทรีย์ตามมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์

3.2 ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้เลี้ยง โคนมทั่วไปที่ขึ้นทะเบียนในปี 2556 กับสำนักงานปศุสัตว์ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี จำนวน 2,019 ราย และเกษตรกรผู้เลี้ยง โคนมในระบบปศุสัตว์อินทรีย์ จำนวน 9 ราย

3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ดำเนินการวิจัยครั้งนี้ คือ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา เก็บรวบรวมข้อมูล เดือนกุมภาพันธ์ – เดือนเมษายน 2557

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

4.1 เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทั่วไป หมายถึง เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ในเขตพื้นที่อำเภอมากเหล็ก จังหวัดสระบุรีที่ขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ ปี 2556

4.2 เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมตามมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์ หมายถึง เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมอินทรีย์ที่ขึ้นทะเบียนกับศูนย์ปศุสัตว์อินทรีย์ กรมปศุสัตว์และยังดำเนินการอยู่ โดยปฏิบัติตามขั้นตอนและข้อกำหนดของระบบการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์ในพื้นที่อำเภอมากเหล็ก จังหวัดสระบุรี

4.3 มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ หมายถึง ระบบจัดการการผลิตด้านการเกษตรแบบองค์รวม ที่เกื้อหนุนต่อระบบนิเวศ รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพ วงจรชีวภาพ โดยเน้นการใช้วัสดุธรรมชาติ หลีกเลี่ยงการใช้วัตถุจากการสังเคราะห์และไม่ใช่ พืช สัตว์ หรือจุลินทรีย์ที่ได้มาจากเทคนิคการตัดแปรพันธุกรรม (genetic modification) มีการจัดการกับผลิตภัณฑ์โดยเน้นการแปรรูปด้วยความระมัดระวังเพื่อรักษาสภาพการเป็นเกษตรอินทรีย์และคุณภาพที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ในทุกขั้นตอน (มกษ. 9000 เล่ม 1-2552)

4.4 มาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์ หมายถึง ข้อกำหนดหรือขั้นตอนการปฏิบัติในระดับเกษตรกร โดยกำหนดบทนิยาม หลักการ และข้อกำหนดการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์ สำหรับเป็นข้อกำหนดเงื่อนไขในการขอตรวจรับรองผลผลิตและผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์อินทรีย์ (มกษ.9000 เล่ม 2-2554)

4.5 การจัดการฟาร์มโคนมตามมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์ หมายถึง การจัดการฟาร์มโคนมตามแนวทางวิธีการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์ ได้แก่ 1) แหล่งที่มาของสัตว์ 2) การปรับเปลี่ยนให้เป็นระบบการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์ 3) อาหารสัตว์ 4) การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ 5) การจัดการฟาร์ม 6) โรงเรือนและการเลี้ยงปล่อย 7) การจัดการของเสีย และ 8) การจัดเก็บบันทึกข้อมูล (มกษ.9000 เล่ม 2-2554)

4.6 การจัดการฟาร์มโคนมในระบบการเลี้ยงทั่วไป หมายถึง การจัดการฟาร์มโคนมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการผลิตโคนมและน้ำนมดิบ ซึ่งครอบคลุมถึงพื้นที่เก็บอาหารสัตว์ เลี้ยงสัตว์ รีดน้ำนม ทำลายซากสัตว์ บริเวณรวบรวมขยะและสิ่งปฏิกูล อาคารสำนักงาน และบ้านพักอาศัย (มกษ. 6402 – 2552)

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทราบข้อมูลที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาและส่งเสริมการจัดการการเลี้ยงโคนมตามมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์ และการเลี้ยงโคนมทั่วไปในอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

5.2 เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการกำหนดนโยบายของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงโคนมตามมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์และการเลี้ยงโคนมทั่วไปในเขตอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี อย่างเหมาะสม

